

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Zagreba se 30. p. m. v „Triester Zeitung“ piše: „Vsi cesarski vradniki so že prislege na vstavo odvezani, in so novo prisegli. Banalna vlada si prizadeva gledišče kupiti, ki je naprodaj, in ga narodu izročiti, kateri sklep je narodna svobodoljubna množina z radostjo sprejela. Mestni odbor hoče pri obilnim plačilu ostati, ki ga je vradnikom mestne županije odločil, čeravno vlada s temi določili ni nič kaj zadovoljna in tudi ljudstvo godernjá, ker se boji, da bi se na že tako visoke davke še kakošne nove naklade ne naložile, katerih se tolikanj bolj boje, ker je v več krajih Horvaškiga taka slaba letina, da jim lakota žuga, kar malo veselo prihodnost obeta. Pomanjkanje in revšina je posebno med kmeti velika; delavcov manjka, rokodelsko blago je dražji, kakor na Dunaji, večkrat je plačilo za izdelek (lon) višji kakor blago samo. Treba bi bilo, da bi višji oblasti se na te gotove težave skerbno ozërle in na kakošno vižo deželi pomagale, ki je zavljal že dvojniga slabiga pridelka v hudi sili in stiski. V vojvodini ste duhovšina in vlada svaritev pred prezgodnimi ženitvami razglasile, kar je prav potrebno bilo, če bo le kaj pomagalo, ker prezgodne in prelahke ženitve in prevelike družine so beraštva na kmetih zlo krive“.

Iz Českiga se bere v novicah Dunajske kmetijske družbe, da je v nekterih krajih Šumave (veliciga českiga gojzda) letas toliko gób in tudi jedljivih glibánj (gobánj ali jurčkov, Herrenpilze), da bi jih zamogla nektera vas po več sto vaganov posušenih skup spraviti. Silno mokro leto jih je toliko rodilo, in ker je vedni dež tudi tam poljske pridelke zlo pokvaril, pravijo, da se bo letošnje leto ondašnji stari pregovor „veiko gób, veliko nadlóg“, žalibog! poterdil.

Iz Šleskiga piše zastran slovanskiga jezika v kancelijah Dunajski časnik „Oest. Corresp.“, kteriga prepovedbe se večidel rade zgotovijo, da le nemški jezik zamore vprihodnje vradni in sodijski jezik biti, in če ravno bi nemškim naznanilam v deželnim zakonu se tudi slovansko prestavljenje v českim ali poljskim jeziku pridevalo, da bi jih tudi nenemci na Šleskim razumeli, bi imel le nemški jezik veljavnost prvotniga vradniga jezika imeti. To mnenje sklence imenovani časnik z važnimi besedami: „Kakor slišimo, poterdi te pravila tudi vlada, in berž ko ne se bo moralo po njih v vsih razglasih in pri vradijah tako ravnati“.

Iz Tersta se bere v „Triest. Zeit.“, da je veliko Poljske pšenice iz Odese na Angleško prišlo, ki je boljši kup, kot ravno tista sorta v Terstu, kjer en star 6 gold. veljá; tudi v Banatu, žitni založnici austrijskiga cesarstva, veljá zdaj ena kiblja pšenice 16 gold. in pol slabiga denarja, tedaj le malo manj kot na Angleškim. Iz tega se vidi, da je kruh na Austrijskim sedaj dražji kot na Angleškim. Ta cena se bo scer v naših primorskih krajih pozimi nekoliko ponižala, ker imamo v Terst veliko žita iz črniga morja pričakovati, ki bi se bilo scer na Angleško peljalo, — ali nam nar bližnjim in ptujiga žita nar bolj potrebnim deželam na Krajskim, Koroškim, Štajarskim in Horvaškim ne bo žito veliko bolje kup hodilo, ker je vožnja draga in zavljal izdelovanja železnice po Krasu na pol dražji, takó da navadna vožnina iz Tersta v Ljubljano namest 30 krajc. sedaj 1 gold. in 6 krajc. veljá, kar je lahko zapopasti iz tega, da od tistiga časa, kar je železnica iz Celja v Ljubljano izdelana, ne vozijo več ne Štajarci ne Horvatje k nam.

Iz Krasa blizo Tersta 20. kim. M. — Spomladi je terta močno lepo pokazala, pa mokrota nam je je tri dele v vilice zagnala; turšice ali sirka zavljal mokrote ni mogoče bilo o pravim času sejati, za tega

voljo je še zdaj večina zelena; pšenica je precej dobro obrodila; ajda še lepo kaže dosihmal; grozdje je pa po velicih viharjih močno zmandrano in ubito; kar ga je, ne more zavljal mokrote in premalo gorkote zrehati. Bog nam daj le lepo gorko vreme saj ta mesec; po tem zna letina saj srednja biti. Sviloreja nam je letos veliko denara dala; čeravno je ni veliko bilo, smo jo pa po visoki ceni prodajali, tako da že zdavnej ne tako. Jez sim jo po 1 gold. 10 kr. prodal v Gorici, in tudi še dražji je bila. Svila (žida) je za nas kaj dobra reč, zakaj brez galette in brez vina nam bi ne bilo mogoče tukaj živeti, zlasti pa o veliki suši ne, ki nam še to malo žita in ajde pomori. O slabih letinah pride po tem takim še ena druga nesreča čez reveže, namreč voherniki, ki z drago prodajo blaga ubogim kri in muzeg spivajo. —

Xp. Iz Celja. (Dalje.) Pri porotni obravnavi, pri kateri so se z nar večjo natanjnostjo nar manjši malenkosti pretresovale, je obdolžena vse, kar je zoper njo govorilo, ali naravnost tajila ali je marsikteroreč drugač zavila; tako je, napriliko, zastran zavdanja svoje rednice poprejšni govor toliko spremenila, da je sedaj rekla, da rajnce ni bila njeni ljubezni do Augusta L. nasproti, le to ji ni bilo prav, da A. L. ni hotel v hišo priti; — tudi je rekla, da ona ni rajnci oslajene vode dala; — iz apoteke g. Bankalari-a v Mariboru je na povelje rajnce le fosforoviga testá za podgane, nikdar pa ne navadne mišice (arsenika) domú prinesla. Za ložejí presojo: ali je Ana Aleksander rajnci zavdala ali ne? naj sledijo iz zatožniga pisma važniši zadeve, ki so jo zavdanja sumljivo storile, s tistimi rečmi vred, ki so v poroti na dan prišle in ki so tisti sum iz poprejšnih preiskav pomanjšale. 1) Ana Aleksander je bila v Augusta L. zaljubljena in ga je želela za možá; — mati Wurcel pa je bila — tako se je pri prediskavi govorilo — zoper to ženitev, zato ji je móгло prav biti, ako bi mati kmalo umerla. Priča Maria Krois, ki je v hiši za dekle služila, je pa v poroti rekla, da je bila rajnce le zato zoper to ljubezin, ker August L. ni hotel v hišo priti. Vse druge priče so ostale pri svojih prvih besedah. 2) Stoji v zatožnim pismu, da tisti dan, ko je rajnce zbolela in bljuvati začela, ji je Ana oslajene vode napravila in dala. Ravno imenovana dekla Krois je pa v poroti rekla, da se ji je to le zdélo, ker je rajnce oslajeno vodo večkrat pila in je je tudi takrat poželega. 3) Je bilo v prediskavi povedano, da Ana Aleksander je gospodični Franciški Kaban pravila, da je tisti dan, ko je mati umerla, na njeno povelje iz apoteke Bankalaritove iz Marburga mišice prinesla. To je gospodična Kaban, ki je bila po telegrafu nalaš iz Dunaja k poroti poklicana, poterdila, rekoč: da ji je Ana tisti dan, ko je rajnce zbolela, v popirju zavito mišico pokazala. Gosp. apotekar Bankalari pa po svojim zapisniku, v kteriga iz apoteke dane strupe zapisuje, pové, da Ana ni pred 15. kimovcam po strupa prišla, pa tudi pozneje ne. 4) Gospá Dorotea K. je že v predpreiskavi obstala, da je slišala, kako je Ana pred smertjo svoje rednice pri nadzdravniku Dek. v Gradcu strupa iskala, pa ga ni dobila. Ta povedba se je zopet slišala v porotni sodbi; gosp. zdravnik Dek. pa je rekel, da to ni res. 5) Alojzia Kaban je rekla, da je bila Ana pri raztelesovanju rajnce vsa zmešana.

Na podlagi teh pričevanj v porotni sodbi, ki so bile navskriž s poprejšnimi svedočbami je g. državni pravdnik tožbo zoper Ano Aleksander zavljal zavdanja rajnce preklical in višji c. k. sodí na Dunaj predlog storil: da naj sklence, da ni nobeniga vzroka več, da bi se obdolžena dalje zavljal tega sodijsko preiskovala. Višji sodija je enoglasno ta predlog poterdila.

(Dalje sledí.)

Milostljivi knezo-škof g. Slomšek so, hvala Bogu! bolezin srečno prestali; že vstanejo vsak dan nekoliko. — Scer vam tudi ob kratkim naznanim, da je bil 3. dan tega mesca sklep naše porotne sodbe, pri kateri sta bila F. L. Hausman, lastnik poprejšne Novo-Celjske grajšine, in njegov oskerbnik Fr. Paulič, obdolžena goljufije, enoglasno nedolžna spoznana.

C—. *Iz Frauheimske okolice na Štajarskem.* Te dni sim čul, kako gosp. P. K., bistri kmetovavec v Hojčji poleg Maribora, že več let svojo répo bolh varuje: on najmer repico, kedar se bolhe prikazujejo, z ječmenovimi plévami, kakoršne po mlatvi z resami vred dobi, potrosi, kedar je tiho vreme; če pak je treba, to delo tudi ponovi. — Letos se vidi, kolik dobiček da pridna sadjoreja verže, sosebno ako je vsega drugzega malo. Nek Goričan nad Mariborom je potegnul za svoje slive 1500 gold. srebra, nek drug pak 1000 gold. Pač lepi denarci in malo truda! Zato hvala Bogu! da se tudi pri nas okoli in okoli sliši, da se bodo otroci v šoli tudi sadjoreje učili. — Nekoliko in sicer mlajših in umnejših učiteljev méni nehvaležnim učilnicam za vseli slovo dati, in se v boljši plačane pisarnice prestaviti. Samega čakanja na boljše šolskih dohodkov še bojé niso siti, zato se podajo s trebuhom za kruhom; šolskih pripravnikov pak je malo!! — Gosenc je pri nas nezmerno veliko; posebno zelju delajo kvar, pak tudi sočivje imá svoje sovražnike. — Bolezni tersa in grozdja še pri nas ni.

Iz Slovenskih krajev, kjer ajdo sejejo, se vunder vesela novica sliši, da bo ajda, kodar je ni slana posmodila, vsimu deževju vkljub, vunder dobro donesla. Z medam je pa večidel slaba.

Iz Ljubljane 7. oktobra. Cesarjev god je bil v saboto s slovesno sv. mašo, katero so g. knezoškoféli, praznovan. — Poprejšni minister kupčijstva baron Bruck, pod katerim je bila pred 2 letama železnica po Ljubljanskim močirju sklenjena, je pretekli teden na poti iz Dunaja v Terst ondašnje dela ogledat šel. — Krajnska kupčijska zbornica je predlog kmetijske družbe: naj bi se po izgledu nekterih velikih mest za vikši dovoljenje prosilo: da bi se vsaki peterih Ljubljanskih somenjev v pondelj, — če je v pondelj praznik, pa v torik začel, in v saboto jenjal, enoglasno poterdila, in bo po tem še mestni odbor nagovorila, da naj se sklene ž njo o ti zadevi, ktera je že dolgo zaželjena in bo tistim, ki na somenj v Ljubljano kaj kupit pridejo, kakor tudi kupčevavcam, kramarjem in vsim prodajavcam vseč, zato ker vsak lože od konca tedna od doma gré, kakor zadnje dni, in ker ne bo treba kramarjem po 14 dni v Ljubljani postopati. Pri vsim tem pa tudi gostivnice niso na škodi in tudi mesto zastran prodajavnic (út) ne, zato ker se ima trem krajšim somnjem toliko dni pridjati, kolikor bi se predolga dva (o sv. Ošpeti in o trojaci) okrajšala. Ker tedaj ta prememba vsim prav kaže, se je nadjati, da se bo zgodila. — Predsednik kmetijske družbe g. Terpinec je prišel pretekli teden iz Londona in Angleškiga domú in je nakupil ondi iz veličanske razstave veliko nar boljšiga kmetijskiga orodja, katero bi utegnulo tudi za naše kraje prav dobro biti. Če to orodje noter do velkiga kmetijskiga zbora prihodnji mesec v Ljubljano pride, ga bo marljivi g. predsednik v zboru na ogled postavil. — Začetek podkovijske in živinozdravniške šole v Ljubljani je bil v pondelj; zapisanih je letos toliko učencov v to šolo (15 kovačev in 6 kmetovavcov), da se za to leto ne more nobeden več vzeti. So pa letošnji učenci iz Krajnskiga, Štajarskiga, Teržaškiga, Goriškiga in Horvaškiga. — V poslednjim zboru mestne Ljublj. županije so se, ker je že eno leto perve volitve preteklo, volili iz odbor-

nikov vnovič za posamesne oddelke mestnih opravil posebni svetovavci; tudi namestnika županova so volili, pri kateri volitvi je bil med 23 z 18 glasovi sopet g. Ambrož izvoljen za to, ker so njemu mestne zadeve nar bolj znane, v kterih morata župan in njegov namestnik dobro znajdena biti, da zamoreta povsod odgovor dajati.

Novičar iz mnogih krajev.

Cesar se bojo 12. t. m. spet na pot podali, v Galicio. — Ubogim v Milanu so podarili 20.000 lir, slépišnici 6000, prebivavcam vasi Vila, ki so po potresu zlo poškodovani bili, pa tudi 6000 lir. — Zavolj posebnih razmér v Lombardii (na Laškim) so poukazu ministerstva hiše tistih kmetov, ki svoje zemljiše sami obdelujejo, hišniga davka oprostene. — Kdor dolgo prosi, na zadnje vunder dobi, kar prosi: to se je poterdilo pri Korošcih, ki bojo vunder stransko železnico ali od Marburga ali od Bruka čez Celjovec dobili, kar jim je privošiti zazoljo kupčije s železnico itd. — Dunajska banka je razglasila poslednji dan kimovca stan svojiga premoženja, iz kteriga se vidi, da je imela konec imenovaniga mesca v vsim za 273 milionov in 40.995 gold. premoženja, med tem za 43 mil. 116.121 gold. sreberniga denarja in srebra, — njenih bankovcov pa je bilo za 229 mil. in 263730 gold. medljudstvam. — Nekdanji minister Meternih, ki se je pretekli mesec spet na Dunaj preselil, živi ondi prav zadovoljin. — Ban Jelačić je sedaj tudi na Dunaji v mnogih opravkih. — Ptujim naselnicam se na Ogerskim prav slabo godí; ogerski kmet ne imenuje naselnika drugač, kot „beraškiga švaba“, in če ga ta za kaj prosi, mu herbet pokaže, godernaje: „odlazi“. Zato odsvetuje vlada ondašnje naseljevanje. — Na poslednji somenj v Peštu so prišle že letošnje ježice (Knappern) na prodaj; kiblja po 6 do 8 gold. — Ruski car je ukazal vsim svojim podložnim, ki imajo začasno dovoljenje na Francoskim biti, da se morajo do 15. sušca prihodnjiga leta domú verniti, ker noče, da bi mesca maja, ko bo veliko pomenljiva nova volitev Francoskiga predsednika, kdo tam bil. — Košut se je pripeljal 26. p. m. s svojimi tovarši po parobrodu v luko Francoskiga mesta Marseille, kjer je barka le ostala se z ogljem in živežem na daljno pot previditi, brez da bi bil kdo iz barke stopil, ki je potem proti Angleškemu jadrals, kjer se bo v Southamptu vstavila; — časniki pišejo, da bo Košut le 8 dni na Angleškem ostal, kodar ga hočejo z veliko slavo sprejeti; potem se bo v severno Ameriko podal. Turška vlada je s tem, da je Košuta in njegove tovarše izpustila, prijaznost austrianske vlade popolnoma zgubila, in austrianski opravnik je turškemu pisal, da je Turška vlada za vse nasledke, ki znajo iz te izpustbe izvirati, odgovorna. — V Son-Tayu v Kini so neutrudljiviga katoljškiga misionarja Augustina Schöfler-ja, ki je 4 leta ondi katoljško véro učil, 1. dan majnika grozovito ob glavo djali. Ko ga je derhal na morišče peljala, je šel nek vojak z zastavo pred njim, na kateri je zapisano bilo: „Vkljub temu, da je pri nas Jezusova véra prepovedana, je vunder Augustin, europejski misionar, skrivej k nam prišel, to prepovedano véro učil in ljudstvo zapeljavat. On je vse sam obstal; njegovo hudodelstvo je tedaj dokazano; zato se ima ob glavo djati in odsekana glava v vodo vreči. V 4. letu vlade Tu-Diusove, 1. dan 3. lune“. Umerl je neprestrašeno kot prav mučenec za véro Jezusovo. — V Londonu je dal unidan oberstar Peel, brat rajnciga ministra, vse svoje konje prodati; med temi je bil tudi sloveči dirjavec, Orlando z imenom, prodán za 21.000 gold. Pač lepa cena za eniga konja! Le na Angleškem je mogoče to skupiti.